



Oslo kommune
Bydel Frogner
Råd for funksjonshemmede

Det kongelige nærings- og fiskeridepartement
Postboks 9004 Dep
0030 Oslo

Oslo, 2015-06-15

Deres ref. 15/1514-I

Ad Høring – forslag om endring av lov om offentlige anskaffelser og tilhørende forskrifter som ledd i gjennomføring av tre nye anskaffelsesdirektiver

Rådet for funksjonshemmede i bydel Frogner viser til Departementets høringsbrev av 2015-03-17 og vil med dette få avgi våre merknader.

I Norge utgjør offentlige anskaffelser et marked på nærmere 400 milliarder kroner pr. år, eller ca. 15 % av brutto nasjonalproduktet og er derfor av stor betydning for samfunnets verdiskaping. Det krever regelverkskompetanse og innkjøpsfaglig kompetanse for involverte parter – bl.a. på området universell utforming. Universell utforming gjelder mange områder der offentlige anskaffelser spiller en sentral rolle i markedet. Når det gjelder anskaffelser av IKT-tjenester er det for eksempel viktig at alternative formater er tilgjengelige, at maskinvaren kan benyttes av alle osv.

Generelt

Rådet for funksjonshemmede vil innledningsvis bemerke at offentlige anskaffelser er et sentralt verktøy for å oppnå politiske målsettinger om universell utforming, noe erfaringer fra så vel Norge som andre land viser. Vi ser det derfor som meget negativt at Departementet med sitt forslag vil bidra til å svekke dette ved å gjøre om bestemmelsene som berører universell utforming fra «skal-krav» til «kan-krav», spesielt gjennom å fjerne § 6 i dagens lovverk der det kreves at man skal ta hensyn til universell utforming ved planlegging og kravspesifikasjon i forbindelse med offentlige anskaffelser.

Rådet er glad for at Departementet ikke følger flertallets forslag i NOU 2014:4 om å fjerne bestemmelsene om universell utforming helt, men vi ønsker at norsk lovgivning fortsatt stiller krav om universell utforming i lovtekst og forskrifter. EU styrker nå vektleggingen på universell utforming som en sentral del av «sosiale hensyn», som medlemslandene oppfordres til å benytte i så vel kravspesifikasjonsfasen som



Oslo kommune
Bydel Frogner

Råd for funksjonshemmede

tildelingsfasen av en anskaffelsesprosess. Regjeringen har allerede bidratt til å svekke norsk lovgivning om universell utforming på området boliger (jfr. revidert Byggteknisk forskrift av 2015), å gjøre dette også i forhold til offentlige anskaffelser er ikke bare i seg selv uheldig, men kan også skape problemer i forhold til Norges forpliktelser ihht. EØS-avtalen og FN-Konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne.

Norge har ratifisert FN-Konvensjonen og må dermed forholde seg til de bestemmelser som er anført der, samt FNs fortolkninger når det gjelder implementering nasjonalt av Konvensjonen. Selv om offentlige anskaffelser ikke er direkte nevnt i selve Konvensjonen uttaler FN (CRPD-komiteen) følgende:

General Comment No. 2 til artikkel 9 om tilgjengelighet:

32. As part of their review of accessibility legislation, States parties must also consider their laws on public procurement. They should ensure that their public procurement procedures incorporate accessibility requirements. (Vår understrekning) It is unacceptable to use public funds to create or perpetuate the inequality that inevitably results from inaccessible services and facilities. Public procurements should be used to implement affirmative action in line with the provisions of article 5, paragraph 4 of the Convention in order to ensure accessibility and de facto equality for persons with disabilities.

I forbindelse med nasjonal rapportering til CRPD komiteen er det også relevant å se på komiteens respons til Sveriges rapport:

Accessibility (art. 9)

25. The Committee is concerned that rules pertaining to accessibility in buildings are not adhered to, and notes that public procurement procedures are not used to fully foster accessibility.

26. The Committee recommends that the State party ensure that municipalities and local authorities are sensitized about the accessibility principle, with a view to aligning relevant local and regional laws, such as building and planning codes, in accordance with article 9 of the Convention; that they have the necessary funding and guidance to monitor, evaluate and secure full accessibility to buildings; and that the reasonable accommodation needs of persons with disabilities are integrated in municipal planning as appropriate. The Committee further recommends that accessibility requirements be systematically included in all public procurement agreements. (Vår understrekning).

Rådet for funksjonshemmede mener derfor at Norge ikke bare er forpliktet i forhold til EØS-avtalen, men også av FN-Konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne, til å beholde obligatoriske krav om å ta hensyn til universell utforming i lov om offentlige anskaffelser – for å oppfylle politiske målsettinger om likeverdig tilgang til varer og tjenester for alle.



Oslo kommune
Bydel Frogner
Råd for funksjonshemmede

Kommentarer til forslag om endringer i lov om offentlige anskaffelser

Rådet for funksjonshemmede i bydel Frogner har følgende særlige merknader til høringsdokumentene:

I høringsbrev av 2015-03-17 om ny lov om offentlige anskaffelser foreslår Nærings- og fiskeridepartementet¹ at:

Krav til universell utforming er også nevnt i lovens § 6 i dag. Krav til universell utforming er imidlertid mer presist regulert i annen generell lovgivning, og blir dessuten regulert i nye forskriftsbestemmelser om kravspesifikasjoner. Det er derfor ikke lenger behov for å regulere universell utforming særskilt i lovens § 6. Ny bestemmelse om krav til universell utforming ved utarbeiding av kravspesifikasjoner er omtalt i høringsnotatet til foa punkt 3.2.7.

Rådets kommentar: Rådet mener at dagens paragraf må beholdes som den er. Selv om universell utforming er tatt opp i annen lovgivning, gjelder ikke dette for alle områder som er aktuelt for offentlige anskaffelser, for eksempel innen arbeidsliv og utdanning, der dagens lovgivning krever individuell tilpasning, ikke universell utforming.

Å fjerne lovfestet krav om å ta hensyn til universell utforming i planleggingsfasen og andre faser av offentlige anskaffelser vil derfor ha en negativ effekt for å oppnå politiske målsettinger om universell utforming og likeverdig tilgang til varer og tjenester som anskaffes gjennom det offentlige.

I høringsnotat om ny forskrift (Høringsnotat 1) heter det at:

Kapittel 7 Sosiale og andre spesifikke tjenester:

Departementet foreslår imidlertid noen spesialregler for anskaffelser av de særlige tjenestene.

For det første presiseres i direktivets artikkel 93 at oppdragsgiver kan ta i betraktning særtrekkene ved tjenestene ved tildelingen av kontrakt, herunder brukerens behov for kvalitet, kontinuitet, universell utforming, akseptable priser, tilgjengelighet og et helhetlig tjenestetilbud, samt brukermedvirkning. Videre åpnes det for at tildeling av kontrakt ved anskaffelser av helse- og sosialtjenester kan skje på bakgrunn av bruker-valg. For nærmere omtale av særtrekkene ved anskaffelser av helse- og sosialtjenester viser vi til NOU 2014: 4 kapittel 27. Departementet foreslår tilsvarende regulering i forslag til § 6-4.

Rådets kommentar: Det er korrekt at EU i direktiv om offentlige anskaffelser gjør det mulig å ta hensyn til bl.a. universell utforming (ved siden av å reservere kontrakter for eksempel til vernede bedrifter), men Norge har til nå hatt dette kravet som obligatorisk, noe som har en sterkere effekt.

EUs lovgivning må også ses i sammenheng med dommer foretatt av EF-domstolen i forbindelse med saker som gjelder offentlige anskaffelser, ikke minst Nord-Pas de



Oslo kommune
Bydel Frogner

Råd for funksjonshemmede

Calais dommen av 1998 (C-225/98), som bidro til å styrke offentlige myndigheters bruk av offentlige anskaffelser til å styrke vekting av krav om sosiale hensyn.

Departementet foreslår i forslag til ny forskrift til offentlige anskaffelser (Høringsnotat 2 Ny forskrift om offentlige anskaffelser) følgende bestemmelser:

§ 11-2. Plikt til å ta hensyn til universell utforming i visse anskaffelser

Kravspesifikasjonene skal ta hensyn til universell utforming når oppdragsgiver skal anskaffe ytelser som skal brukes av personer, enten allmennheten eller ansatte hos oppdragsgiver, med mindre unntak kan begrunnes særskilt. Dette gjelder særlig ved anskaffelser i sektorene bygg og anlegg, transport og informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), og ved andre anskaffelser innen arbeidsliv, skole og utdanning. Kravspesifikasjonene skal vise til eventuelle bestemmelser i lov eller forskrift som stiller krav til universell utforming, for eksempel for bygninger, transport og IKT.

Rådets kommentar: Rådet støtter denne formuleringen, men vil igjen bemerke at sektorlovgivningen for sektorene arbeidsliv, skole og utdanning ikke har konkrete krav til universell utforming, bare til individuell tilrettelegging (med unntak av krav til offentlige bygninger og IKT generelt).

§ 12-7. Kvalitetssikringsstandarder og miljøledelsesstandarder

(1) Oppdragsgiver kan kreve fremlagt sertifikater utstedt av uavhengige organer som dokumentasjon for at leverandøren oppfyller visse kvalitetssikringsstandarder, inkludert krav til universell utforming. Slike kvalitetssikringsstandarder skal være basert på relevante europeiske standardserier som er sertifisert av akkrediterte organer. Oppdragsgiver skal godta tilsvarende sertifikater utstedt av organer i andre EØS-stater.

Rådets kommentar: Rådet støtter forslag om at kvalitetssikringsstandarder, bl.a. når det gjelder universell utforming, skal være basert på relevante europeiske standardserier som er sertifisert av akkrediterte organer. Imidlertid er det ikke på alle områder at dette foreligger når det gjelder universell utforming – for eksempel eksisterer europeiske standarder på områder som IKT (nettsider og ergonomi – som det også er henvist til i forskrift om universell utforming av IKT) og transport (jernbane, IKT), men ikke for eksempel for arbeidsliv eller skole/utdanning – som i Norge. Europakommisjonen har igangsatt arbeid med utarbeidelse av europeiske standarder på området universell utforming bygninger og uteområder (Mandat M420) og universell utforming i generell standardisering (Mandat M473) men disse er ikke ferdigstilt.

Det finnes nasjonale standarder, bl.a. i Norge, som dekker flere relevante områder, som vil kunne brukes der det ikke har en konkurransevridende effekt.

Rådet foreslår derfor at første setning innledes som følger:

«(1) Oppdragsgiver skal, der det er relevant, kreve fremlagt sertifikater utstedt av uavhengige europeiske, eventuelt nasjonale organer som dokumentasjon for at



Oslo kommune
Bydel Frogner

Råd for funksjonshemmede

leverandøren oppfyller visse kvalitetssikringsstandarder, inkludert krav til universell utforming».

I forslag til ny forskrift for innkjøpsregler i forsyningssektorene (Høringsnotat 3 Ny forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene) er det foreslått angitt følgende relevante paragrafer:

§ 6-4. Gjennomføring av konkurransen

- (1) Oppdragsgiver skal gjennomføre konkurransen på en måte som innebærer at leverandørene behandles likt og gis mulighet til å bli kjent med de forhold oppdragsgiver vil vektlegge ved valgt av leverandører til å delta i konkurransen og valg av tilbud.
- (2) Oppdragsgiver kan ta i betraktning særtrekkene ved ytelsene. Ved anskaffelse av særlige tjenester gjelder dette spesielt brukerens behov for kvalitet, kontinuitet, universell utforming, akseptable priser, tilgjengelighet og et helhetlig tjenestetilbud, samt brukervedvirkning.
- (3) Kontrakter om helse- og sosialtjenester kan tildeles ved brukervalg.
- (4) Reglene i kapittel 16 om kommunikasjon gjelder tilsvarende.

Rådets kommentar: Rådet foreslår følgende endring (endret ordlyd understreket):
«(2) Oppdragsgiver skal ta i betraktning særtrekkene ved ytelsene».

Videre er det i dette høringsnotatet foreslått følgende bestemmelse:

Kapittel 14. Tildelingskriterier

§ 14-1. Tildelingskriterier

(...)(4) Tildelingskriterier som nevnt i tredje ledd kan gjelde kvalitative, miljømessige og sosiale sider ved tilbudene, i tillegg til enten pris eller kostnad. Slike kriterier kan for eksempel være kvalitet, inkludert tekniske, estetiske og funksjonelle egenskaper, tilgjengelighet, universell utforming og miljømessige, sosiale og innovative egenskaper, (...)

Rådets kommentar: Rådet har ingen kommentar til tekstforslaget, men sett i sammenheng med fjerning av § 6 i loven svekkes pålegget om å ta hensyn til universell utforming.

Konklusjon

Rådet for funksjonshemmede i bydel Frogner går i mot forslaget om å fjerne § 6 i dagens lov om offentlige anskaffelser, fordi dette svekker kravet om å ta hensyn til universell utforming der det er relevant.

Utelatelsen av et slikt krav i lovteksten fjerner et viktig redskap for å oppnå politiske målsettinger om likeverdig tilgang til produkter og tjenester for alle, ved siden av at det stiller Norge i et negativt lys både i forhold til ny EU-lovgivning og til nasjonale forpliktelser i forhold til FN-konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne. I tillegg kan henvisning til annen sektorlovgivning i forslagene bidra til



Oslo kommune
Bydel Frogner
Råd for funksjonshemmede

uklarhet for så vel bestiller- som leverandørsiden fordi sektorlovgivningen i flere tilfeller ikke krever universell utforming.

Kombinert med at bestemmelsene i forslagene til forskrifter er dominert av «kan-krav» om universell utforming, virker Departementets forslag samlet som en svekkelse av politisk målsetting om universell utforming og likeverdig tilgang til varer og tjenester for alle.

Med hilsen

Rudolph Brynn
Leder
Rådet for funksjonshemmede i bydel Frogner

ⁱ Se: <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/horing--endring-av-lov-om-offentlige-anskaffelser/id2401043/>